

Latvijas Dabas fonda zaļais aicinājums politiskajām partijām – būvēsim tādu valsti, kas nedzīvo uz nākamo paaudžu rēķina

Rīgā, 2018. gada martā.

Valsts attīstību varam mērit dažādām mērauklām. Latvijas Dabas fonds aicina par Latvijas attīstību domāt ilgtspējīgi – ne tikai par to, CIK līdzekļu ienāk mūsu valstī, bet arī – KĀ tie rodas un kādu ietekmi tie rada. Vai ienākumi rodas no augstas pievienotās vērtības preču un pakalpojumu pārdošanas un kvalificēta darbaspēka, vai, izpārdodot mūsu mežus, purvus un citus resursus?

Sabiedriskās domas aptaujas rāda – 93% Latvijas iedzīvotāju uzskata, ka dabas aizsardzība ir svarīga, un 70% uzskata, ka valdība nedara pietiekami, lai aizsargātu dabu¹. Tātad – politiskās partijas līdz šim nav īpaši ņēmušas vērā sabiedrības pieprasījumu, un jau gadiem zaļie jautājumi politiskajā dienaskārtībā paliek novārtā.

Latvijas Dabas fonds aicina partijas savas darbības programmas 13. Saeimai balstīt ilgtspējas principā, kas nozīmē to, ka atstājam **nākamajām paaudzēm ne mazāk resursu kā saņēmām no saviem priekštečiem**². Ilgtspējas princips rosina rūpēties par Latvijas dabas kapitāla³ nenoplicināšanu un paredz saudzīgu attieksmi pret dabas vērtībām, no kurām atkarīga mūsu valsts ekonomika un identitāte, cilvēku labklājība un dzīves kvalitāte. Tas vērsts uz vides, ekonomisko, sociālo interešu un vajadzību līdzsvarošanu. Dabas kapitāla saglabāšanu paredz arī Latvijas attīstības stratēģiskie dokumenti un Satversme.

Lai nodrošinātu ilgtspējas principa patiesu iedzīvināšanu Latvijā, esam sagatavojuši savus priekšlikumus politisko partiju programmām, un aicinām tās iepazīties ar šiem rīcības piedāvājumiem un iekļaut tos savās programmās un mērķos. Lai Latvija kļūst par patiesi zaļu valsti!

¹ Special Eurobarometer 416, "Attitudes of European Citizens Towards Environment".

² Kopš ANO Pasauls Vides un attīstības komisijas 1987. gada ziņojuma "Mūsu kopējā nākotne" ar ilgtspējīgu saprot tādu attīstību, kas "nodrošina šodienas vajadzību apmierināšanu, neradot draudus nākamo paaudžu vajadzību apmierināšanai".

³ Dabas kapitāls: visas ekosistēmas un dabas resursi (atjaunojamie un neatjaunojamie). Papildus tradicionālajiem dabas resursiem (koksne, ūdens, enerģija, minerāli) dabas kapitāls ietver arī dabas vērtības, ko grūti izteikt monetārās vienībās, – bioloģisko daudzveidību, sugas un ekosistēmas, kas nodrošina ekosistēmu pakalpojumus (piemēram, gaisa un ūdens attīrīšanu).

Aicinām Latvijas politiskās partijas:

1. Atbalstīt tādu uzņēmējdarbību, kas veicina **resursu ilgtspējīgu un saudzīgu izmantošanu**. Tas palīdzēs mazināt klimata pārmaiņas, samazināt resursu patēriņu un saglabāt dabas daudzveidību.
 - 1.1. Pārdalīt nodokļu slogu no darbaspēka uz resursu patēriņu.
 - 1.2. Atbalstīt aprites ekonomiku un resursu izmantošanas principu “samazini patēriņu, izmanto atkārtoti, pārstrādā”.
 - 1.3. Ieviest “piesārņotājs maksā” principu arī lauksaimniecībā un mežsaimniecībā.
 - 1.4. Atbalstīt iniciatīvas, kas veicina augstas pievienotās vērtības preču un pakalpojumu radīšanu, nekaitējot videi.
2. **Apturēt straujo dabas daudzveidības samazināšanos Latvijā**. Rīkoties, lai objektīvi novērtētu, saglabātu un ilgtspējīgi izmantotu Latvijas dabas resursus – mežus, purvus, ūdeņus, zālājus. Rīkoties, lai saglabātu kritiski apdraudētās dabas vērtības – dabiskos zālājus, vecos mežus un kokus.
3. Būtiski **samazināt pesticīdu lietošanu** lauksaimniecībā. Ir jāaizliedz tie pesticīdi, kuru izmantošana apdraud dzīvās dabas barības ķēdes un kuri ir kaitīgi cilvēka veselībai. Par pesticīdu izmantošanas radīto kaitējumu atbildību jāuzņemas to lietotājiem.
4. Atbalstīt tādu **Lauku attīstības politiku**, kas kalpo ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanai, saudzīgi izmantojot dabas resursus un saglabājot dabas daudzveidību lauku ainavā. Nav pieļaujami tādi atbalsta maksājumi, kas tikai teorētiski vērsti vides mērķu sasniegšanai, taču pēc būtības rosina ražošanas intensifikāciju. Atbalstīt tādas ražošanas modeļus, kas saglabā dabas daudzveidību un tradicionālo lauku ainavu, kā, piemēram, ekstensīvas ganību dzīvnieku un bioloģiskās saimniecības.
5. **Saglabāt daudzveidīgus un dabas vērtībām bagātus Latvijas mežus**. Rīkoties, lai saglabātu vecos mežus un kokus Latvijas ainavā, apturētu meža ainavas fragmentāciju, un veicinātu meža sociālās nozīmes saglabāšanu (ogas, sēnes, rekreācija). Veidot ekonomiku, kas balstās uz augstas pievienotās vērtības koksnes produktu ražošanu. Atzīt un novērtēt meža nekoksnes vērtību, mežu nozīmi ekosistēmu pakalpojumu nodrošināšanā visai Latvijas labklājībai.
6. **Atbalstīt “zaļo infrastruktūru”**, kas, pretstatā “pelēkajai infrastruktūrai”⁴ nodrošina dažādus ekosistēmu pakalpojumus, piemēram, uzlabo iedzīvotāju dzīves kvalitāti un veselību, palielina īpašumu vērtību, ļauj ietaupīt ūdens attīrīšanai nepieciešamos līdzekļus, utt. Plānojot infrastruktūras projektus, veicināt zaļās infrastruktūras un dabā balstītu risinājumu izmantošanu. Tā, piemēram, palieņu saglabāšanu un atjaunošanu

⁴ Terminu “Pelēkā infrastruktūra” lieto, lai apzīmētu infrastruktūru, kuras radīšanā galvenokārt tiek izmantoti tradicionālie būvniecības materiāli, kā, piemēram, cements, dzelzs vai tērauda konstrukcijas. Pretstatā “Pelēkajai infrastruktūrai”, “zaļā infrastruktūra” balstās dabas risinājumos, bet arī tā ir cilvēka radīta. Tā, piemēram, lai atvairītu plūdus, iespējams uzbūvēt dambi. Bet iespējams arī izveidot mitrzeni, kas ne tikai uzsūc sevi ūdeņus plūdu laikā, bet arī kalpo kā dzīvesvieta sugām un patīkama ainava cilvēkam. Vairāk par zaļo infrastruktūru šeit:

http://ec.europa.eu/environment/nature/ecosystems/index_en.htm

plūdu novēršanai, apstādījumu un mitrāju veidošanu ūdeņu uzkrāšanai un attīrīšanai, vai kukaiņiem, putniem un sīkspārņiem draudzīgu parku veidošanu apdzīvotās vietās.

7. **Saglabāt veselīgas ūdeņu ekosistēmas**, nepieļaut to kvalitātes samazināšanos un dabisko procesu izjaukšanu. Atjaunot zivju migrācijas ceļus, kuri izzuduši HES būvniecības rezultātā. Atbalstīt tikai dabai draudzīgus meliorācijas projektus. Neatbalstīt par sabiedriskajiem līdzekļiem īstenotus meliorācijas projektus, kas noved pie retu un apdraudētu dabas vērtību iznīcināšanas, upju dabiskā tecējuma un ainavas neatgriezeniskām izmaiņām un ūdens kvalitātes mazināšanās.
8. **Uzlabot kompensāciju sistēmu par saimnieciskās darbības aprobežojumiem**, kuri saistīti ar dabas vērtību saglabāšanu. Veicināt tādu motivējošu mehānismu izstrādi, kas rosina zemes īpašniekus, kuru īpašumā ir nozīmīgas dabas vērtības, saglabāt tās, saņemot par to atbilstošu kompensāciju.
9. Atbalstīt sabiedrības **tiesības iesaistīties būtisku lēmumu pieņemšanā** attiecībā uz dabas resursu (piemēram, valsts mežu, piekrastes un purvu) izmantošanu, jo tie skar visas sabiedrības intereses. Stiprināt pilsoniskās sabiedrības lomu sabiedrības interešu aizstāvībā, lēmumus par dabas resursu izmantošanu pieņemt caurskatāmi un demokrātiski, iesaistot sabiedrību.
10. Attīstīt un **stiprināt tādu valsts pārvaldi, kas ir efektīva** ne tikai finanšu resursu izlietojuma ziņā, bet arī efektīvi veic savas funkcijas, nodrošinot dabas resursu pārvaldību. Plašāk izmantot iespēju iesaistīt privāto un nevalstisko sektoru dabas aizsardzības mērķu sasniegšanai.
11. **Veidot un attīstīt tādu Latvijas ainavu**, kurā cilvēki saimnieko, respektējot dabas un kultūrvēstures vērtības. Atbalstīt mazās un vidējās saimniecības, kas ir galvenie lauku ainavas veidotāji un darba vietu nodrošinātāji laukos. Nodrošināt būtisku ainavas elementu saglabāšanu, it īpaši vecās mājvietas, lielle koki un alejas, akmeņu krāvumi, mitrzemes, upju un ceļu līkumi.
12. Īstenot **klimate pārmaiņas mazinošus pasākumus**, samazinot fosilās enerģijas patēriņu, veicinot energoresursu efektīvu izmantošanu, kā arī klimatam un dabai draudzīgas lauksaimniecības, mežsaimniecības un atkritumu apsaimniekošanas prakses. Atbalstīt tādu uzņēmējdarbību, kas neveicina negatīvas klimata izmaiņas.